Джерела та література

1. Найпоширеніші лексичні помилки в українській мові. BUKI school. URL: https://bukischool.com.ua/blog/leksychni-pomylky.

2. Лисенко А. В., Ісаєнко Т. К., Дорошенко С. М. Українська мова за професійним спрямуванням. Полтава : ПолНТУ, 2015. 280 с.

Ірина Темченко

Науковий керівник – к.філол.н., доц. Чередник Л. А.

м. Полтава

ПОНЯТТЯ ПРО НАУКОВИЙ ТЕКСТ ТА ЙОГО СТРУКТУРУ

Науковий текст є видом письмової комунікації, який передає інформацію з метою подальшого розвитку знань у конкретній галузі. Він орієнтований на дослідження, аналіз та об’єктивне пояснення явищ чи фактів.

Науковий текст слугує основним засобом передачі знань, зосереджених на точній і раціональній комунікації між дослідниками, студентами, викладачами тощо. Розуміння особливостей та функцій наукового тексту є надзвичайно важливим для ефективного засвоєння інформації, обміну ідеями та для об’єктивної і критичної оцінки досягнень у певних наукових сферах.

Основне призначення цього типу текстів – викладати наслідки досліджень про людину, суспільство, явища природи, обґрунтовувати гіпотези, доводити істинність теорій, класифікувати й систематизувати знання, роз’яснювати явища, активізуючи інтелект читача для їх усвідомлення.

Основними функціями наукового тексту є інформаційна (передача знань), комунікативна (взаємодія вчених між собою), переконувальна (аргументування теорій), методологічна (використання методів) та узагальнювальна (формування нових знань).

Відомо, що за сферами наукового знання наукові тексти поділяють на: науково-технічні, науково-природничі та науково-гуманітарні.

Дослідники виділяють такі основні особливості наукового тексту, як: «змістовність, проблемність, раціональність, понятійність, обґрунтованість та аргументованість, стислість і ясність, структурованість, наявність схем, таблиць, графіків, діаграм, карт, систем математичних, фізичних, хімічних та інших знаків і позначок» [1, с. 21].

Крім того, тексту притаманні «онтологічність (тлумачення явищ об'єктивної дійсності, що існують незалежно від свідомості людини), методологічність, аксіологічність, комунікативність» [3, с. 12].

Існують різні типи наукових текстів, з-поміж яких можна назвати наукові статті, дисертації, реферати, монографії та огляди літератури. Кожен тип має власні специфічні вимоги до структури і змісту.

Щодо класифікації жанрів наукового стилю, то їх виокремлюють такі: власне науковий та науково-популярний.

Власне науковий (академічний) використовують учені та вузькопрофільні фахівці. Його мета полягає в знаходженні та представленні нових знань або відкриттів. Підстиль характеризується суворою, академічною манерою викладу. У власне науковому стилі пишуться монографія, дисертація, наукова стаття, курсова робота та дипломна робота.

Функція науково-популярного підстилю полягає у популяризації наукових відомостей, тому інформація подається в доступній, і нерідко – у цікавій формі. Особливістю науково-популярного підстилю є поєднання в ньому полярних стильових рис: логічності та емоційності, об'єктивності та суб'єктивності, абстрактності й конкретності. На відміну від наукової прози в науково-популярній літературі значно менше спеціальних термінів і інших власне наукових засобів. До жанрів науково-навчального підстилю відносяться: навчальний посібник, лекція, семінарський доповідь, відповідь на іспиті та інше.

Науковий текст завжди співвідносний із комунікативною ситуацією та її антропоцентрами: автором й адресатом, суб'єктом мовлення та його партнером (або партнерами) у комунікації. Під комунікативною ситуацією визначаємо

наукову функціонально-комунікативну сферу, у якій створюється науковий текст.

Процес складання наукового тексту вимагає дотримання певних принципів, що враховують його особливості, а саме: змістової насиченості, професійної значущості, наукової інформативності, новизни наукового тексту, змістової завершеності, проблемності, принцип доступності фахівцеві однієї чи кількох галузей, інтертекстуальності.

Одним із важливих питань у дослідженні наукового тексту є виокремлення властивих йому кваліфікаційних ознак, так званих категорій, що характеризують його як зразок зв'язного мовлення. Під категорією тексту розуміють кваліфікаційну типологічну ознаку. У категоріальному аспекті для наукового стилю властиві «змістова й структурна цілісність, концептуальна стрункість, композиційна пропорційність, зв'язність, логічність, послідовність, інформативність, діалогічність» [2, с.11].

Щодо структури наукового тексту, то він складається складається із:

1) «вступної частини, де окреслено проблему, мету, завдання, методи дослідження;

2) основної, де подано опис дослідження;

3) висновкової, у якій узагальнено результати дослідження, подано стислі й чіткі висновки та рекомендації» [3].

Чітка структура і логічна послідовність дає змогу читачеві зрозуміти задум автора та покращити загальне сприйняття роботи.

Використання специфічної наукової термінології у мові, абстрактних понять, строгої логічної структури та часто формального стилю допомагає досягти точності та однозначності у викладі.

Отже, науковий текст – це спосіб подачі наукової інформації, результат наукового дослідження, що має чітку логічну структуру та орієнтований на професіонала.

Усі типи наукових текстів –доповідь, дискусія, монографія, підручник, стаття – по-різному демонструють наукове знання, його семантику.

Науковий текст має ключову роль у розвитку знань, забезпечуючи об'єктивність та системність, а його структура робить інформацію зрозумілою та доступною для подальшого використання в дослідженнях.

Джерела і література

1. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: Навчальний посібник з алгоритмічними приписами. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 392 с.

2. Баган М.П. Культура української наукової мови: посібник. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2022. 48 с.

3. Джусанлієва Г.Д., Ковальська Н.А. Науковий текст в аспекті культури мови. *Український смисл,* 2012. № 1. С. 12 – 23.